

CDA

TWEEDE

Eddy van Hijum
5 mei 2011

Gastouderbureaus

Hoofdconclusie

De CDA-fractie in de Tweede Kamer wil dat minister Kamp van Sociale Zaken en Werkgelegenheid scherper gaat toezien op de kwaliteit van gastouderbureaus en de tarieven die zij in rekening brengen bij ouders. Het is voor ouders volstrekt onduidelijk waarvoor zij betalen en wat de toegevoegde waarde is van de gastouderbureaus, zo stelt de fractie op basis van een inventarisatie onder vraag- en gastouders via het meldpunt www.uwervaringen.nl. De praktijk laat enorme verschillen in kwaliteit en kosten zien. Het CDA pleit onder meer voor scherper toezicht en het instellen van een maximumtarief voor bemiddeling en begeleiding. Dit kan ouders vele tientallen euro's per maand schelen.

Onderzoek gastouderbureaus

Het CDA ziet gastouderopvang als een onmisbaar onderdeel van de kinderopvang. Veel gezinnen maken naar tevredenheid gebruik van deze laagdrempelige en kleinschalige vorm van opvang. De Wet Kinderopvang schrijft voor dat *gastouderbureaus* verantwoordelijk zijn voor de bemiddeling tussen gast- en vraagouders, de begeleiding van gastouders en de doorbetaling van ouders aan gastouders. Onder meer via ondersteuning van gastouders op het gebied van opvang en pedagogiek, een risico-inventarisatie (veiligheid/gezondheid), ten minste twee bezoeken aan het opvangadres per jaar en evaluatiegesprekken met ouders worden de bureaus geacht een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de opvang. De bureaus brengen voor deze diensten een tarief in rekening bij de vraagouders. Vraagouders kunnen alleen een beroep doen op de kinderopvangtoeslag indien hun gastouder staat ingeschreven bij een gastouderbureau. Ook moeten zowel de gastouder als het gastouderbureau staan ingeschreven in het Landelijk Register Kinderopvang. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inschrijving in het register en voor de handhaving van de kwaliteitseisen, waarop de GGD toeziet.

Via het meldpunt www.uwervaringen.nl heeft het CDA de afgelopen tijd ervaringen van vraagouders en gastouders geïnventariseerd met gastouderbureaus. Bij het meldpunt zijn in totaal 114 reacties binnengekomen. Op basis van deze reacties ontstaat het volgende beeld van het functioneren van gastouderbureaus:

1. Er bestaan zeer grote verschillen in de kwaliteit van de dienstverlening door gastouderbureaus en de prijs die daarvoor in rekening wordt gebracht. Er zijn bureaus die hun (wettelijk voorgeschreven) taak richting vraag- en gastouders erg serieus nemen en die investeren in persoonlijk contact, begeleiding en opleidingen voor gastouders. Maar er zijn ook bureaus die vooral via internet fungeren als administratiekantoor.
2. De markt van de gastouderopvang is niet transparant. Ouders kunnen moeilijk inzicht krijgen in (verschillen in) kwaliteit en tarieven, die in de praktijk erg groot zijn. De landelijke website www.kinderopvangkaart.nl biedt weinig bruikbare informatie, hoewel voor deze site een forse overheidssubsidie (bijna 4 ton) is verstrekt om de transparantie te bevorderen.
3. Ouders lijken zich onvoldoende bewust van de dienstverlening die men op basis van de wet van gastouderbureaus mag verwachten. Zo moet de opvang met ouders worden geëvalueerd en horen zij rapportages te ontvangen van bezoeken aan de opvanglocatie. Ook moeten zij informatie ontvangen over pedagogisch beleid, bemiddeling en begeleiding en de risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid. Ook moet GGD-informatie over de kwaliteit toegankelijk zijn. Niet in de laatste plaats moet er een oudercommissie worden ingesteld die ook een rol kan spelen bij de kwaliteitscontrole. In de praktijk geven gastouderbureaus zeer wisselend invulling aan deze eisen.
4. Er bestaan grote verschillen in tarieven die ouders betalen voor de bemiddeling en begeleiding door gastouderbureaus. Sommige bureaus hanteren een vast tarief per gezin (in de reacties variërend van € 20 tot € 155 per maand), andere een opslag op het uurtarief (variërend van € 0,25 tot € 1,85 per uur). Sommige gastouderbureaus houden het geld dat zij moeten doorgeven aan gastouders langer vast dan wettelijk is toegestaan (plicht tot overmaken naar de gastouder binnen vijf dagen nadat het geld is ontvangen van de vraagouder). Ook worden soms uren doorberekend die niet daadwerkelijk worden afgenomen (vakantie, weekend, dagdelen).
5. Het is voor ouders niet altijd eenvoudig om over te stappen naar een andere aanbieder van gastouderopvang. De vrije keuze wordt soms belemmerd door terugbetalingsverplichtingen of zelfs een boete (in een van de reacties € 350) die wordt opgelegd bij de overstap naar een ander gastouderbureau. Eerder al speelde een rechtszaak tegen een bureau in Dordrecht die ouders een boete van € 900 had opgelegd. De rechter stelde het bureau in het gelijk. Maar er zijn ook bureaus die nu adverteren met het ontbreken van een boetebeding.

De commissie-Gunning, die naar aanleiding van de zedenzaak in Amsterdam onderzoek deed naar de kinderopvang, wijdt in haar rapport enkele woorden aan de gastouderopvang. “De commissie acht het legitiem om de vraag te stellen of de maatschappij – die via fiscale maatregelen ook in de gastouderopvang investeert – voldoende garanties krijgt dat aan eisen van kwaliteit en veiligheid wordt voldaan. De

commissie beveelt de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan om deze vraag nader te laten onderzoeken.”

Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen komt het CDA tot de volgende aanbevelingen:

- Alles overwegende pleiten wij er voor om de wettelijke rol van gastouderbureaus vooralsnog te handhaven. De bureaus kunnen bijdragen aan kwaliteitsverhoging van de gastouderopvang en de verplichte kassiersfunctie maakt geldstromen transparanter, zodat fraude met de kinderopvangtoeslag beter kan worden opgespoord. Maar als gastouderopvang een erkende en financieel vergoede vorm van kinderopvang blijft, moeten de kwaliteitswaarborgen omhoog.
- De overheid moet ook in de gastouderopvang scherper toezien op de naleving van de wettelijke kwaliteitseisen. Toezicht en handhaving zouden zich meer moeten toespitsen op de wijze waarop gastouderbureaus hun taken vervullen. Wij pleiten voor een controle- en handhavingsoffensief richting de internetbureaus die stunten met tarieven en zich niet aan de wettelijke eisen lijken te houden. Bureaus die marchanderen met de regels moeten onverwijld worden uitgeschreven uit het Landelijk Register Kinderopvang.
- Een meer gerichte handhaving richting de ‘cowboys’ in de markt kan worden bevorderd door de verantwoordelijkheid voor de handhaving te concentreren bij een landelijke inspectie, zoals de Arbeids- of Onderwijsinspectie (in plaats van deze taak zoals nu bij gemeenten te beleggen). De Inspectie kan op basis van risicoanalyses van de GGD gericht handhaven op basis van gesignaleerde risico’s. Dit voorstel zal naar verwachting de effectiviteit van de handhaving richting gastouderbureaus vergroten, aangezien deze bureaus veelal functioneren op regionale of zelfs landelijke schaal.
- Ouders moeten zich bewuster worden van de rol die zij zelf kunnen spelen bij de kwaliteitsbewaking. De website www.kinderopvangkaart.nl moet hiertoe door gastouderbureaus (desnoods verplicht) worden ingevuld, zodat kwaliteit en prijs kunnen worden vergeleken. Ook moeten ouders zelf alert zijn op de dienstverlening door de gastouderbureaus, bijvoorbeeld via de oudercommissie. En het moet makkelijker worden om als groep ouders (in overleg met je gastouder) over te stappen naar een ander gastbureau dat een betere prijs/kwaliteitsverhouding levert.
- De overheid moet een maximum stellen aan het tarief dat gastouderbureaus in rekening mogen brengen (NB: dit betreft het bedrag dat komt bovenop de vergoeding aan de gastouder). Er is veel voor te zeggen om een maximaal tarief per gezin/koppeling vast te stellen. De kosten van een gastouderbureau zijn immers vooral gerelateerd aan het aantal vraag- en gastouders en niet zo zeer aan het aantal uren. Ter nadere onderbouwing van het maximum tarief zou het goed zijn om de Algemene Rekenkamer te vragen om nader onderzoek te doen naar de kwaliteit en prijs van de gastouderopvang. Ook moet er een wettelijke

bepaling komen dat gastouder(bureaus) alleen uren in rekening mogen brengen die daadwerkelijk zijn afgenomen. Eveneens moet overwogen worden om het aantal uren dat via de kinderopvangtoeslag kan worden gedeclareerd aan een maximum te verbinden.

Bijlage: uitspraken van de regering over uitvoeringskosten gastouderbureaus

Wijziging Wet kinderopvang, Nota naar aanleiding van het verslag (31874, nr. 8)

De gastouderbureaus rekenen bemiddelingskosten aan ouders. De tarieven lopen sterk uiteen. Uit de gesprekken die de SIOD heeft gevoerd in het kader van het onderzoek «Gastouderopvang en kinderopvangtoeslag, risico's op misbruik en oneigenlijk gebruik» blijkt dat de kosten variëren tussen de € 0,75 en € 4,50 per kind per uur. Gastouderbureaus berekenen die kosten vaak door in de uurprijs. Het percentage schommelt daarmee tussen de 12% en 70%. Deze variatie is te groot om een algemene conclusie te kunnen trekken.

[...]

Artikel 56 biedt een aantal instrumenten om de component uitvoeringskosten bij gastouderopvang beter onder controle te krijgen. Op grond van lid 8 kunnen eisen van transparantie worden gesteld. Daarnaast biedt lid 7 de mogelijkheid een maximum te bepalen voor de uitvoeringskosten van gastouderbureaus. Gestart zal worden met het transparant maken van de berekeningswijze van de uitvoeringskosten. Indien dat onvoldoende effect heeft, kan besloten worden tot het vaststellen van een maximum aan de uitvoeringskosten of het voorschrijven van een berekeningsgrondslag voor de uitvoeringskosten, bijvoorbeeld een percentage of een vast bedrag.

Wijziging Wet kinderopvang, Nota naar aanleiding van Nader verslag (31874, nr. 12)

Er is in de kinderopvang gekozen voor een systeem van vraagfinanciering en keuzevrijheid van ouders. Om de positie van ouders (en gastouders) te versterken zal het kabinet inzetten op meer transparantie. De Wet kinderopvang biedt de mogelijkheid om eisen aan de administratie van gastouderbureaus te stellen zodat de bemiddelingskosten transparant worden. Ik ben voornemens dit te regelen via een ministeriële regeling. Met behulp van de informatie over de bemiddelingskosten kunnen ouders kiezen in hoeverre zij het tarief van een gastouderbureau en de bijbehorende dienstverlening van dat bureau de moeite waard vinden. Het vastleggen van de maximale hoogte van de bemiddelingskosten acht ik op dit moment niet wenselijk, aangezien het lastig is de hoogte en grondslag van dit maximum zo te kiezen, dat dit geen ongewilde effecten oproept. Ik houd echter de mogelijkheid open om in de toekomst alsnog een maximum in te stellen, indien de bemiddelingskosten niet in verhouding staan tot de kosten. Ik zal de bemiddelingskosten dan ook zorgvuldig monitoren.

Minister Kamp tijdens het Wetgevingsoverleg Kinderopvang op 22 november 2010:

Op dit moment worden gastouderbureaus al tot transparantie gedwongen, kunnen ze niet zomaar wat doen. Het is ook mogelijk om die transparantie om te zetten in voor ouders toegankelijke informatie op websites. Ouders kunnen dan de gastouderbureaus bekijken en de kosten vergelijken die deze in rekening brengen. Je mag hopen dat het met die transparantie, en met de marktwerking die zich in de komende tijd zal versterken, beter gaat. In de marktwerking is er op dit moment een aantal tekortkomingen. De maatregelen die wij nu gaan nemen, zullen effect hebben op de marktwerking, met name op de wachtlijsten. Het is dus goed denkbaar dat de komende tijd zal blijken dat de transparantie van de gastouderbureaus en ook de transparantie en inzichtelijkheid voor de ouders, die via websites kan worden georganiseerd, voldoende zijn voor correctie. Mocht dit niet voldoende zijn, dan kunnen wij dat onder ogen zien en zouden we kunnen ingrijpen. Ik vind wel dat we op deze markt al heel veel hebben ingegrepen met vele regels, dus ik vind het te vlug om daar nu alweer een regel bij te doen, zoals de 10%-regel voor maximale kosten bij gastouderbureaus. Ik zou zeggen: wacht nog even af hoe de huidige praktijk uitpakt. Pas als blijkt dat het de komende jaren niet verbetert, zou je tot een nieuwe regel kunnen besluiten.

[...]

Die website is er nog niet. De gastouderbureaus zijn inmiddels echter verplicht om transparant te werken. Verder moeten deze bureaus contracten afsluiten, waarin staat welke kosten zij maken en in rekening brengen. Als je die transparantie hebt afgedwongen, kun je deze informatie natuurlijk gemakkelijk op een website toegankelijk maken voor vraagouders.